

оперативного підрозділу, слідчий суддя), як безпосередні адміністратори усієї інформації на стадії досудового розслідування. Останнім часом, досить часто трапляються випадки, коли зазначені суб'єкти виступають вже, як головні суб'єкти протидії розслідуванню (особливо за допомогою матеріальної винагороди).

З огляду на специфічний характер вбивств на замовлення вважаємо за необхідне розглядати протидію, як складову зазначеного злочинного посягання. В якості основних структурних елементів криміналістичної характеристики протидії розслідуванню вбивств на замовлення виділити: спосіб протидії розслідуванню; суб'єкт протидії розслідуванню (організатор (замовник), виконавець (кілер), посередник та інші зацікавлені особи); об'єкт протидії розслідуванню (криміналістично важлива (у т.ч. доказова) інформація, її носії та джерела), суб'єкти розслідування (слідчий, прокурор, працівник оперативного підрозділу, слідчий суддя); обстановка (час, місце та умови) вчинення протидії розслідуванню; мета, мотив вчинення протидії; слідова картина (в залежності від випадку); результат здійснених дій.

Врахування перелічених особливостей криміналістичної характеристики протидії розслідуванню вбивств на замовлення є основою подальшої розробки тактики подолання протидії виявленню та розслідуванню зазначеної категорії злочинів.

Список використаної літератури:

1. Малярова В. Система елементів та сучасні підходи до аналізу криміналістичної характеристики злочинів / В. Малярова // Криміналістичний вісник. — 2012. — № 2 (18). — С. 32–39.

МУКІЄНКО Д. С.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри криміналістики

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Змінам, які відбуваються у сфері соціально-політичних, економічних, духовних та інших відносин у суспільстві, характерні не лише позитивні риси, а й широка система негативних ознак, які вимагають консолідації зусиль усієї державної системи щодо забезпечення безпеки особистості. Особливої актуальності означена проблематика набуває у зв'язку з постійним розширенням масштабів організованої злочинності,

її проникнення у всі сфери суспільного життя та державні інституції. Проте найнижчий рівень особистої захищеності спостерігається серед осіб, які в той чи інший спосіб потрапили у сферу кримінального судочинства.

Необхідно звернути увагу на проблемність правового регулювання означеної проблеми у КПК України (2012 року). Зокрема, вивчення прийнятого Кримінального процесуального кодексу України свідчить, що він не містить переліку засобів забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві у концентрованому вигляді, як це мало місце у попередньому КПК України, про заходи безпеки згадувалося у 31 статті, в тому числі п'ять з них повністю присвячено загальним питанням застосування заходів безпеки: зокрема, щодо переліку осіб, стосовно яких застосовуються заходи безпеки (ст. 52-1); про права й обов'язки осіб, взятих під захист (ст. 52-2); про нерозголошення інформації про таких осіб (ст. 52-3), про порядок скасування застосування заходів безпеки (ст. 52-4) та про оскарження рішень про відмову в застосуванні заходів безпеки або про їх скасування (ст. 52-5).

Фактично йшлося про порядок застосування тільки деяких заходів безпеки: про конфіденційність даних щодо свідка («анонімність»); пред'явлення для впізнання за відсутності візуального контакту особи, що впізнають з особою, що впізнає; проведення закритого судового засідання тощо. У квітні 2012 р. прийнято новий КПК України, в якому у 23-х статтях згадується про забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства, але немає жодної статті, яка б спеціально була присвячена цьому питанню. Так п. 5 ч. 2 ст. 27 КПК України передбачає можливість обмеження гласності судового розгляду з метою забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві. Далі п. 12. ч. 3 ст. 42 КПК України надає підозрюваному (обвинуваченому) право заявляти клопотання щодо проведення процесуальних дій, про забезпечення безпеки щодо себе, членів своєї сім'ї, близьких родичів, майна та житла. Аналогічним правом на забезпечення безпеки щодо себе, членів своєї сім'ї, близьких родичів, майна та житла користується і потерпілий відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 56 КПК України.

Щодо свідків, то п. 8 ч. 1 ст. 66 КПК України надає останнім право заявляти клопотання про забезпечення безпеки у випадках, передбачених законом. Крім того, відповідно до п. 9 ч. 2 ст. 65 КПК України особи, щодо яких застосовано заходи безпеки, не можуть бути допитані щодо їхніх особистих даних. Більше того, п. 10 ч. 2 ст. 65 КПК України забороняє допитувати як свідків будь-яких осіб, які володіють інформацією про дійсні дані осіб, відносно яких застосовано заходи безпеки щодо цих даних.

Аналогічне зі свідком право на звернення з клопотанням про гарантування безпеки у випадках, передбачених законом має експерт (п. 8 ч. 3 ст. 69 КПК України) та спеціаліст (п. 6 ч. 3 ст. 70 КПК України).

Із метою гарантування безпеки учасників кримінального судочинства КПК України крім прав встановлює відповідні заборони та обмеження. Зокрема відповідно до ч. 3 ст. 317 КПК України заборонено надавати для ознайомлення матеріали про застосування заходів безпеки щодо осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві.

Водночас наголосимо, що важливою проблемою залишається право на забезпечення безпеки понятих. У КПК України, який втратив чинність, у ч. 6 ст. 127 встановлював, що за наявності відповідних підстав поняті мають право на забезпечення безпеки шляхом застосування заходів, передбачених законами України. Поняті, члени їхніх сімей та близькі родичі були вказані й у переліку осіб, які мають право на забезпечення безпеки (ст. 52-1), а також було визначено їхні права та обов'язки в разі взяття під захист (ст. 52-2) та інші процедурні питання щодо забезпечення безпеки осіб, відносно яких здійснюються такі заходи. На жаль, прийнятий КПК України це питання не регламентує, що, на нашу думку, значно обмежує права понятих, ускладнює проведення організаційно-тактичних заходів щодо їх захисту і як наслідок знижує ефективність кримінального провадження в цілому.

Новелою прийнятого КПК України є можливість проведення слідчих дій у режимі відеоконференції з метою забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві (п. 2 ч. 1 ст. 336 КПК України). Це положення деталізовано у ч. 9 ст. 352 КПК України, відповідно до якої у виняткових випадках для забезпечення безпеки свідка, який підлягає допиту, суд за власною ініціативою або за клопотанням сторін кримінального провадження чи самого свідка постановляє вмотивовану ухвалу про проведення допиту свідка з використанням технічних засобів з іншого приміщення, також і за межами приміщення суду, або в інший спосіб, який унеможлиблює його ідентифікацію та забезпечує сторонам кримінального провадження можливість ставити запитання і слухати відповіді на них. У разі якщо існує загроза ідентифікації голосу свідка, допит може супроводжуватись створенням акустичних перешкод. Перед постановленням відповідної ухвали суд зобов'язаний з'ясувати наявність заперечень сторін кримінального провадження проти проведення допиту свідка в умовах, що унеможливлюють його ідентифікацію, і в разі їх обґрунтованості відмовити у допиті свідка в порядку, визначеному цією статтю.

Підсумовуючи, необхідно відзначити, що діючий КПК України недостатньо регулює процедуру та систему заходів щодо забезпечення безпеки учасників кримінального провадження, що потребує системного аналізу та розроблення відповідних пропозицій з метою внесення змін і доповнень до законодавства.